

REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Za uresničevanje pravic vseh ljudi z invalidnostmi v Sloveniji

Posebno poročilo

Zagovornika načela enakosti

Povzetek v lahkem branju

V Posebnem poročilu pišemo,
kako država Slovenija
skrbi za pravice ljudi z invalidnostmi.
Poročilo je za vse, ki si želijo izvedeti,
kako v Sloveniji uresničujemo
pravice ljudi z invalidnostmi.

V poročilu Zagovornik načela enakosti piše,
kaj mora narediti država,
da zagotovi enake pravice in enake možnosti za vse.
Pomembno je, da imajo ljudje z invalidnostmi
enake pravice in enake možnosti kot drugi
na vseh področjih življenja.

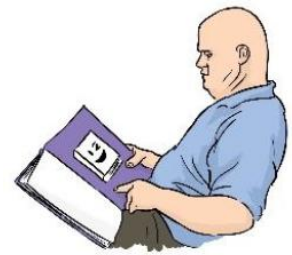
V poročilu Zagovornika načela enakosti
so napisana tudi priporočila.

S priporočili Zagovornik načela enakosti želi:

- Pomagati, da čim več ljudi ve,
kaj je narobe in kaj vse je še treba narediti
za enake pravice in enake možnosti
vseh ljudi z invalidnostmi.
- Spodbuditi vse,
ki lahko prispevajo k spremembam,
da naredijo kaj za boljšo vključitev
ljudi z invalidnostmi v družbo.

To besedilo je povzetek v lahkem branju.

Povzetek pomeni, da smo informacije povedali na kratek in enostaven način.

Kazalo

Kdo je Zagovornik?	5
Kaj je diskriminacija?	6
Kaj piše v Posebnem poročilu?	8
Zakaj je Zagovornik napisal to Posebno poročilo?	9
Zakoni za pravice ljudi z invalidnostmi	10
Kdo so ljudje z invalidnostmi?	15
Kako je Zagovornik preveril spoštovanje pravic ljudi z invalidnostmi?	18
Kje so največje težave pri spoštovanju pravic ljudi z invalidnostmi?	22
Zaključek.....	35
Težke besede	37

Kdo je Zagovornik?

Zagovornik načela enakosti je ustanova.

Skrbi za varstvo ljudi pred diskriminacijo v Sloveniji.

To ustanovo vodi Miha Lobnik.

Za Zagovornika načela enakosti

bomo v tem poročilu uporabljali izraz Zagovornik.

Več o Zagovorniku si lahko preberete na spletu:

https://zagovornik.si/wp-content/uploads/2022/10/zne_lahko_branje_brosura_221018_web.pdf

Zagovornika zanima,

kako živijo različne skupine ljudi,

tudi ljudje z invalidnostmi.

Zagovornik ima več nalog.

Zagovornik skrbi za enake možnosti.

Pomaga preprečevati in odpravljati

diskriminacijo.

Če se zgodi diskriminacija, lahko Zagovornik:

- Pomaga z nasveti in podporo vsem, tudi ljudem z invalidnostmi.
- Predlaga izboljšave za enake pravice in enake možnosti vseh ljudi z invalidnostmi.
- Izboljšave predlaga v priporočilih.

Kaj je diskriminacija?

Diskriminacija pomeni, da z ljudmi ravnamo slabše.

Z ljudmi lahko ravnamo slabše zaradi različnih stvari, kot so:

- barva kože,
- invalidnost ali druge ovire,
- koliko denarja imajo,
- spola in ostalo.

Zaradi tega, ker z njimi ravnamo drugače, ljudje ne morejo priti do svojih pravic.

Primer

Nekoga ne sprejmejo v službo, ker ima invalidnost.

Ali pa mu ne omogočijo obiskati nekega prostora, ker uporablja invalidski voziček.

To je slabša obravnava.

Pomeni, da je človek z invalidnostmi slabše obravnavan.

Rečemo, da človeka z invalidnostmi obravnavamo neenako.

To je diskriminacija.

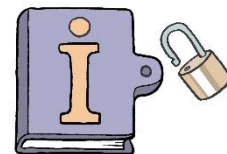
V tem povzetku poročila
boste o diskriminaciji še brali.

Kaj piše v Posebnem poročilu?

Zagovornik v Posebnem poročilu piše:

- kdo so ljudje z invalidnostmi,
- kaj vse je lahko invalidnost,
- kaj pomeni diskriminacija ljudi z invalidnostmi ter
- kakšne so dolžnosti države do ljudi z invalidnostmi.

V Posebnem poročilu piše tudi, kako so v Sloveniji z zakoni urejene pravice ljudi z invalidnostmi.

Zagovornik je preveril, ali država Slovenija spoštuje pravice ljudi z invalidnostmi, kot to zahteva Konvencija o pravicah invalidov.

Zagovornik poudarja:

Vse ljudi z invalidnostmi moramo obravnavati enako in morajo biti vključeni v vsa področja družbenega življenja.

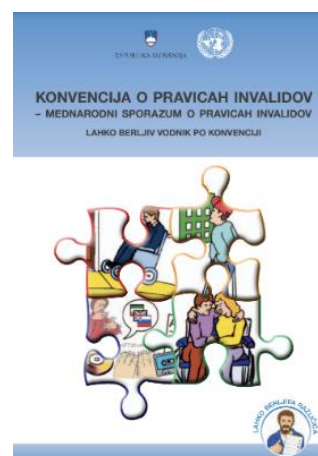
Področja družbenega življenja so lahko delo, izobraževanje, zdravstvo.

Konvencija o pravicah invalidov

je pomemben dokument.

Je dogovor med državami, da bi ljudje z invalidnostmi imeli enake pravice kot vsi drugi.

V tem poročilu boste o Konvenciji še brali.

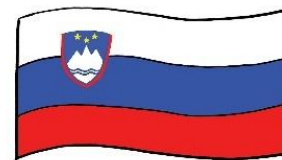

Zakaj je Zagovornik napisal to Posebno poročilo?

Kako država Slovenija skrbi za pravice ljudi z invalidnostmi?

Zagovornik je pregledal,
ali država Slovenija upošteva
Konvencijo o pravicah invalidov.

To pomeni, da je preveril,
če država Slovenija spoštuje vse pravice ljudi z invalidnostmi in
jih obravnava enako kot vse druge.
Preveril je tudi, ali država Slovenija spoštuje,
da morajo imeti ljudje z invalidnostmi enake možnosti.

Kaj je zanimalo Zagovornika?

- Kako država Slovenija uresničuje pravice ljudi z invalidnostmi?

To pomeni, ali država Slovenija dela vse, kar je treba,
da imajo ljudje z invalidnostmi vse pravice in
da živijo bolje in so enakovredni.

- Kako država Slovenija skrbi za te pravice?

To pomeni, ali država uresničuje te pravice v celoti,
delno ali pa jih sploh ne uresničuje.

Na podlagi teh vprašanj je
Zagovornik napisal Posebno poročilo.
Napisal je, kaj je ugotovil.

Zakoni za pravice ljudi z invalidnostmi

V Sloveniji imamo zakone,
ki govorijo o pravicah ljudi z invalidnostmi.

Zakoni pomagajo,
da imajo ljudje z invalidnostmi boljše življenje.

Zakoni pomagajo,
da ljudi z invalidnostmi spoštujemo.

Zakoni pomagajo,
da vse ljudi obravnavamo enako.

Neenaka obravnava pomeni,
da človeka z invalidnostmi obravnavamo slabše.

Slabše ga obravnavamo
zaradi njegove invalidnosti.

Neenaki obravnavi ljudi z invalidnostmi
rečemo diskriminacija.

Konvencija o pravicah invalidov

Leta 2008 je država Slovenija sprejela
Konvencijo o pravicah invalidov.

V tem poročilu bomo uporabljali izraz Konvencija.

Konvencija je dogovor med več državami.

Države podpišejo,

da se bodo dogovora držale.

Rečemo, da države dokument potrdijo.

V Konvenciji so zapisane pravice in pravila,
ki jih morajo te države spoštovati.

Pravice so nekaj,
kar bi morala imeti vsaka oseba.

Primeri pravic so:

- pravica do varnosti,
- pravica do izobraževanja,
- pravica do spoštovanja ali
- pravica do neodvisnega življenja
in vključitve v skupnost.

V Konvenciji je določeno,
da imajo ljudje z invalidnostmi enake pravice kot vsi.

To pomeni, da lahko živijo
polno in učinkovito življenje,
kot ga sami želijo.

Polno in učinkovito življenje pomeni, da:

- je človek vključen v družbo,
- ima človek v družbi pomembno vlogo,
- da lahko doseže svoje cilje,
- je zadovoljen in vesel.

Do sedaj je Konvencijo sprejelo 181 držav.

Pomembno

Konvencija pomeni,
da mora država Slovenija zagotoviti pravice
ljudem z invalidnostmi
v vseh zakonih in vsakdanjem življenju.

Zakon o varstvu pred diskriminacijo

Leta 2016 je država Slovenija sprejela zakon.

To je Zakon o varstvu pred diskriminacijo.

Ta zakon nas varuje pred diskriminacijo:

- ko uresničujemo svoje pravice,
- ko uveljavljamo pravice
na različnih področjih življenja.

Svoje pravice **uveljavljamo**

na primer v službi, v šoli, v zdravstvenem domu.

Svoje pravice uveljavljamo tudi

pri dostopu do različnih storitev,

kot je možnost imeti ali najeti stanovanje.

Uresničevati pravice pomeni,

da poskrbimo, da dobimo tisto,

kar nam pripada po zakonu.

Na primer, če imamo pravico do šolanja,

to pomeni, da lahko gremo v šolo in se učimo.

Pomembno

Diskriminacija pomeni, da je nekdo neenako obravnavan. Nekdo je lahko neenako obravnavan zaradi ene ali več osebnih okoliščin. Na primer zaradi invalidnosti.

Osebne okoliščine so na primer tudi:

- starost,
- spol,
- narodnost,
- vera ali prepričanje,
- jezik,
- spolna usmerjenost in
- zdravstveno stanje.

Te okoliščine ne smejo biti razlog, da bi bil nekdo obravnavan neenako ali slabše. Če se to zgodi, rečemo, da je diskriminiran.

Predlogi za izboljšave

Od leta 2019 dalje je Zagovornik velikokrat predlagal vladi in ministrstvu ter parlamentu, da:

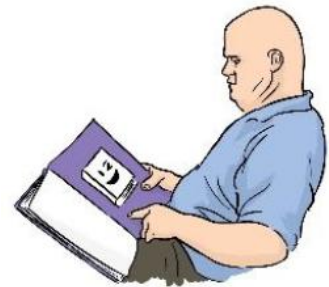
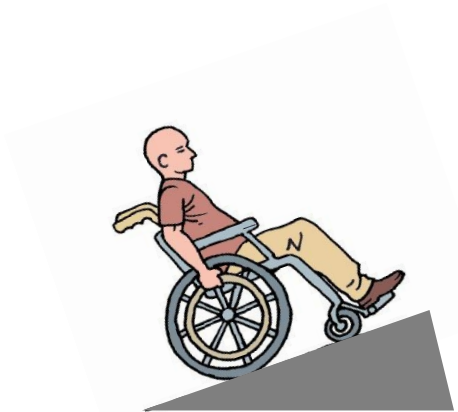
- Sprejmejo boljše rešitve v zakonih, da bo Konvencija spoštovana.

- Sprejmejo ukrepe, da bomo Konvencijo bolj spoštovali.
- Izboljšajo razumevanje Konvencije tako, da pripravijo nov prevod Konvencije, da bo bolj jasna in razumljiva.

Ukrep je na primer, kaj narediti, kako rešiti določen problem ali pomagati ljudem.

Na primer, če želimo izboljšati dostopnost za invalide, lahko:

- prilagodimo javne prostore,
- namestimo dvigala ali
- izboljšamo dostop do informacij z lahkim branjem.

Kdo so ljudje z invalidnostmi?

Kaj piše v Konvenciji o ljudeh z invalidnostmi?

V Konvenciji piše, da so

ljudje z invalidnostmi na primer ljudje, ki imajo:

- dolgotrajne telesne, duševne, intelektualne ali čutne težave,
- težave, zaradi katerih težko sodelujejo v družbi na enak način kot drugi.

Na primer težje razmislijo o stvareh, imajo telesne okvare ali slabo vidijo ali ne vidijo, slabo slišijo ali ne slišijo ali pa ne vidijo in ne slišijo.

Ljudje z invalidnostmi včasih potrebujejo več podpore ali prilagoditev, da bi imeli enake možnosti kot vsi.

Na primer ljudje, ki težko razmislijo o stvareh, potrebujejo informacije v lahkem branju.

Kaj pravi uradni slovenski prevod Konvencije?

V uradnem slovenskem prevodu Konvencije se uporablja beseda invalid.

Napisano je, da so invalidi ljudje

s telesnimi, duševnimi ali čutnimi okvarami.

V prevodu Konvencije ni jasno napisano, da so težave, kot so telesne ali duševne, navedene samo kot primer.

Zato v Sloveniji včasih ne priznamo statusa invalidnosti ljudem z določenimi dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami, kot so:

- težave v duševnem zdravju, na primer depresija,
- demenca in disleksija.

Ovir je lahko več vrst.

Država Slovenija ne razume, da tudi ljudje, ki nimajo statusa invalida, potrebujejo podporo.

V Konvenciji je napisanih le nekaj primerov.

Tudi drugi potrebujejo podporo, čeprav v Konvenciji njihova ovira ni napisana kot primer. To je treba spremeniti.

Zakaj je pomembno, da pravilno razumemo Konvencijo?

Razumevanje Konvencije je pomembno, ker ščiti pravice vseh ljudi z invalidnostmi.

Konvencija zahteva, da države poskrbijo za enake pravice za vse.

Država Slovenija mora omogočiti
vsem ljudem z invalidnostmi
enake možnosti v družbi.
Ne samo tistim, ki imajo status invalida.

V slovenskem prevodu Konvencije
ni dovolj jasno napisano,
kdo so ljudje z invalidnostmi.
Nekatere zdravstvene težave
v slovenskih zakonih še niso priznane
kot invalidnost.
To je treba spremeniti.

Kako je Zagovornik preveril spoštovanje pravic ljudi z invalidnostmi?

Odbor Organizacije združenih narodov za pravice ljudi z invalidnostmi

Konvencijo nadzira poseben odbor.

Odbor se imenuje

Odbor Organizacije združenih narodov
za pravice ljudi z invalidnostmi.

V tem poročilu bomo uporabljali besedo Odbor.

V Odboru strokovnjaki preverjajo,
kako države spoštujejo pravice ljudi z invalidnostmi,
ki so zapisane v Konvenciji.

Naloga strokovnjakov je,
da priporočajo in svetujejo.

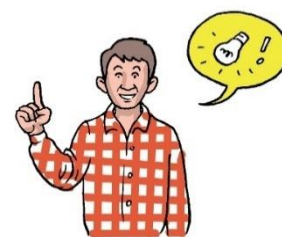
Državam pomagajo izboljšati
življenje ljudi z invalidnostmi.

Nadzor nad izvajanjem Konvencije v Sloveniji

Leta 2018 je Odbor prebral
poročilo Slovenije o izvajanju Konvencije.

Ugotovil je, da država Slovenija
Konvencijo premalo upošteva.

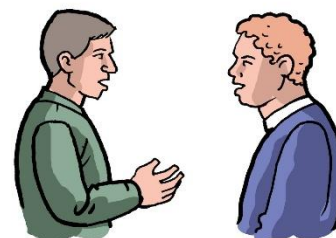
Ljudje z invalidnostmi
še vedno nimajo enakih pravic kot drugi.

Odbor je pripravil priporočila in predlagal, kaj mora država Slovenija narediti in spremeniti za boljše spoštovanje Konvencije. Rečemo, da je Odbor Sloveniji predlagal ukrepe za spoštovanje in uresničenje pravic ljudi z invalidnostmi.

Priporočila so predlogi ali nasveti, kaj naj nekdo naredi, da bi nekaj izboljšal ali popravil.

Zagovornik je priporočila Odbora leta 2018 prevedel v slovenščino in jih objavil v svojem **letnem poročilu o svojem delu**.

Napredek Slovenije in priporočila

Zagovornik je po šestih letih preveril, ali država Slovenija upošteva priporočila Odbora.

Zagovornik je pregledal, kako država Slovenija uresničuje pravice ljudi z invalidnostmi.

Rečemo, da je Zagovornik naredil **analizo**.

Ugotovil je:

- Na nekaterih področjih se je stanje izboljšalo.
- Večina priporočil Odbora še vedno ni izpolnjenih.

V poročilu je Zagovornik zapisal 33 priporočil in predlogov ukrepov Odbora, ki jih država Slovenija še ni uresničila.

Leta 2023 je Zagovornik ta priporočila poslal Vladi Republike Slovenije. Vladi Republike Sloveniji na kratko rečemo Vlada.

Vlada je skupaj z ministrstvi ocenila:

- Na nekaterih področjih je napredek pri pravicah ljudi z invalidnostmi že dosežen.
- V zakonih so bile narejene nekatere napake.
- Vlada že načrtuje rešitve za te napake.
- Z nekaterimi priporočili se Vlada ni strinjala.

Sodelovanje nevladnih organizacij

Zagovornik je leta 2023 zbral dodatne informacije.

Zagovornik se je posvetoval tudi z nevladnimi organizacijami.

Nevladne organizacije so ocenile, kako država Slovenija uresničuje pravice ljudi z invalidnostmi.

Ocenile so, da je treba pri zagotavljanju pravic ljudem z invalidnostmi še veliko narediti.

Nevladne organizacije so skupine ljudi, ki pomagajo drugim in delajo za dobro vseh. Niso del vlade ali podjetij. Pomagajo ljudem, naravi in skupnosti.

Ponovno preverjanje

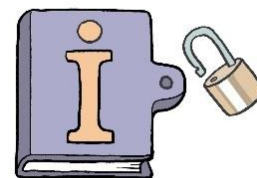
Zagovornik je leta 2024 pregledal vse odgovore Vlade in nevladnih organizacij.

Pomagal si je tudi

z javno dostopnimi informacijami.

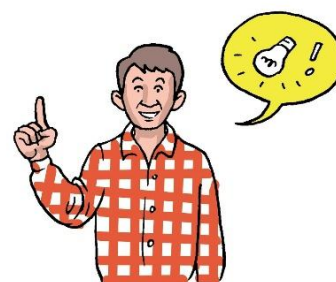
Javno dostopne informacije

so namenjene vsem ljudem.

Zagovornik je ugotovil:

- Večina od 33 priporočil Odbora je neuresničena.
- Pravice ljudi z invalidnostmi niso v celoti uresničene.
- Potrebno je še veliko dela, da bodo ljudje z invalidnostmi imeli enake pravice in možnosti kot vsi.

Kje so največje težave pri spoštovanju pravic ljudi z invalidnostmi?

Priporočila Odbora, ki jih država Slovenija še ni uresničila:

1. Pregled zakonov in pravil

Država Slovenija še ni pregledala vseh zakonov, pravil in programov, ki so namenjeni ljudem z invalidnostmi. Veliko zakonov še ni prilagojenih Konvenciji. V zakonih ni jasno zapisano, kdo vse so ljudje z invalidnostmi. Kdor bere zakone, ne more razumeti, kdo vse so ljudje z invalidnostmi.

2. Natančen prevod Konvencije

Prevod Konvencije o pravicah invalidov v slovenščino ni dober. Nekaterih pravil na razumemo dobro. Konvencijo moramo bolj natančno prevesti, da bi jo bolje razumeli.

3. Status invalidskih organizacij in sodelovanje

Nekatere organizacije ljudi z invalidnostmi ne morejo pridobiti uradnega statusa invalidske organizacije.

Zato ne morejo sodelovati pri oblikovanju zakonov, načrtov in ukrepov za ljudi z invalidnostmi.

4. Usposabljanje strokovnjakov

Potrebujemo usposabljanja o pravicah ljudi z invalidnostmi za strokovnjake, kot so uradniki, sodniki, zdravniki in drugi.

5. Boljši zakoni in načrti za preprečevanju diskriminacije

Zakone je treba izboljšati.

Na primer:

oseba z invalidnostmi potrebuje razumne prilagoditve.

Razumne prilagoditve pomenijo, da osebi omogočimo prilagoditve, ki jih potrebuje.

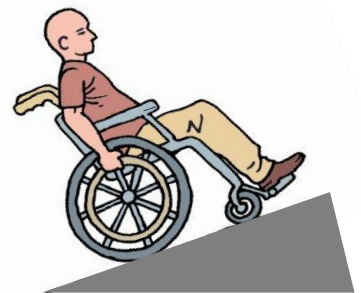
Samo tako lahko enakovredno živi, dela in uresničuje svoje pravice.

Če teh prilagoditev ne dobi, gre za diskriminacijo.

Diskriminacija je,

kadar oseba z invalidnostmi

ne dobi razumnih prilagoditev tam, kjer jih potrebuje.

6. Presečna diskriminacija

Oseba je lahko diskriminirana zaradi več osebnih okoliščin hkrati. Na primer zaradi invalidnosti in spola. To imenujemo presečna diskriminacija. Presečna diskriminacija torej pomeni, da je nekdo diskriminiran zaradi več razlogov hkrati, ne samo zaradi vsakega posebej.

Podjetje noče zaposliti ženske z invalidnostmi, zaposluje pa moške z invalidnostmi. Ženske z invalidnostmi nočejo zaposliti zaradi tega, ker je ženska in ima hkrati invalidnost. V zakone je treba dodati prepoved presečne diskriminacije.

7. Zaščita pred diskriminacijo

Država Slovenija ljudi z invalidnostmi ne zaščiti dovolj pred diskriminacijo. Postopki za prijavo diskriminacije so preveč zapleteni.

Na primer, ljudje težko vedo, ali se morajo pritožiti, vložiti tožbo ali narediti kaj drugega.

Poleg tega država Slovenija ne kaznuje dovolj tistih, ki kršijo pravice ljudi z invalidnostmi.

8. Odprava sistemske diskriminacije

Do ljudi z invalidnostmi je država Slovenija nepravilna.

Nepravilna je predvsem do ljudi, ki imajo težave z duševnim zdravjem.

Nepravilna je tudi do ljudi, ki živijo v institucijah ali zavodih.

Država Slovenija še ni izboljšala zakonov in storitev, da bi odpravila te neenakosti.

Prav tako država Slovenija ne odpravlja dovolj dobro diskriminacije, ki jo povzroča.

9. Načrt za zaščito žensk in deklic z invalidnostmi

Načrt za preprečevanje nasilja nad ženskami in deklicami z invalidnostmi še ni sprejet.

Država Slovenija mora pripraviti ta načrt.

Ženske z invalidnostmi bi morale imeti možnost, da sodelujejo pri pomembnih odločitvah.

10. Zaščita otrok z invalidnostmi pred nasiljem

Otroci z invalidnostmi

lahko doživijo nasilje tudi,

če živijo drugje, kot doma.

Otroci z invalidnostmi

morda živijo v rejniški družini,

v zavodu ali pri drugi osebi,

ki nudi podporo in skrb.

Potrebujemo načrt za zaščito

otrok z invalidnostmi pred nasiljem.

Država Slovenija nima načrta

za zaščito otrok z invalidnostmi pred nasiljem.

11. Dostopnost za ljudi z invalidnostmi

Država še ne zagotavlja

popolne dostopnosti na vseh področjih,

kot to zahteva Konvencija.

Treba je zagotoviti dostopnost za vse ljudi do:

- Grajenega okolja.

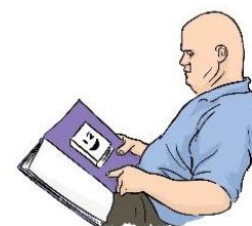
Na primer, poleg stopnic morajo vedno biti tudi klančine za invalidske vozičke ali dvigala.

- Informacij.

Na primer, informacije morajo biti dostopne v lahkem branju.

- Storitve.

Na primer gluhoslepi morajo imeti na sodišču na voljo tolmača.

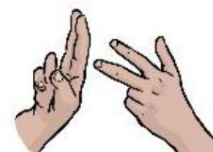

12. Uporaba posebnih jezikov

Uporaba znakovnega jezika gluhih in jezika gluhoslepih še ni priznana v praksi.

Eni ljudje rabijo druge načine sporazumevanja.

Pravice do uporabe teh jezikov in načinov sporazumevanja so še vedno neurejene.

13. Pravica do samostojnega odločanja - poslovna sposobnost

Ljudem z invalidnostmi lahko še vedno odvzamejo pravico do odločanja o sebi.

Pravici do odločanja rečemo poslovna sposobnost.

Kadar ljudje nimajo poslovne sposobnosti, ne morejo izbrati, kako bodo živeli.

O vsem tem odločajo skrbniki. To ni prav.

Zakone o skrbništvu bi morali spremeniti.

Vsak ima pravico odločati o sebi in o tem kako bo živel.

Včasih je to zapleteno.

Eni ljudje pri odločanju o sebi rabijo podporo.

S pravo podporo lažje razumejo, lažje izberejo in se o vsem odločajo.

Ljudem, ki potrebujejo podporo, bi morali zagotoviti osebo za podporno odločanje.

14. Dostop do pravosodja

Ljudje z invalidnostmi nimajo v celoti dostopa do pravosodja, kot so sodišča ali tožilstva.

To se zgodi, na primer:

- ko gluhoslepi ljudje ne morejo uporabljati svojega jezika ali
- ko ljudje nimajo podpore, ki bi jim pomagala razumeti in zaščititi svoje pravice.

15. Dostopnost sodišč in policijskih postaj

Veliko sodnih stavb in policijskih postaj je še vedno nedostopnih.

Za dostopnost teh stavb potrebujemo načrt.

Načrta za dostopnost teh stavb za ljudi z invalidnostmi še nimamo.

Veliko težav povzročajo na primer stopnice ali pomanjkanje prilagoditev za gluhe in slepe.

16. Neprostoovoljno psihiatrično zdravljenje

Pravila še vedno dovoljujejo prisilno zdravljenje ljudi z invalidnostmi na psihiatriji.

To ni v skladu s Konvencijo.

Prisilno zdravljenje je treba odpraviti.

17. Oviedska konvencija

Oviedska konvencija govori o pravicah ljudi med prisilnim zdravljenjem. Država Slovenija se še ni odločila, ali bi sprejela Oviedsko konvencijo.

18. Prisilna sredstva

Zakon o uporabi prisilnih sredstev pri ljudeh z invalidnostmi ostaja enak. Prisilno sredstvo je na primer fizična sila, če nekoga privežejo na posteljo, ali nekomu na silo dajo zdravila. Pravila o uporabi prisilnih sredstev za ljudi z invalidnostmi bi morali spremeniti. S tem bi zaščitili ljudi pred prisilnimi sredstvi.

19. Zaščita ljudi z invalidnostmi pred nasiljem

Država Slovenija še ni sprejela načrta za zaščito ljudi z invalidnostmi pred nasiljem, tudi če do nasilja pride doma. Veliko nasilja nad ljudmi z invalidnostmi se namreč zgodi tudi v domačem okolju.

20. Načrt za samostojno življenje

Država Slovenija še ni pripravila načrta, ki bi ljudem z invalidnostmi omogočil, da lahko živijo samostojno in po svoje izven ustanov.

Oblikovati bi morali dobre storitve podpore.
Ustanove so na primer zavodi in druge institucije.

21. Podpora za samostojno življenje

Ljudje z invalidnostmi nimajo dovolj
podpore za samostojno življenje.

Prave storitve bi jim omogočile
podporo za samostojno življenje.

Država mora zagotoviti
denar za te storitve podpore.

22. Pripomočki in tehnologija

Ljudje z invalidnostmi še vedno težko dostopajo
do potrebnih pripomočkov za gibanje in tehnologije.

Na primer nekateri pripomočki so zelo dragi.

23. Dostop do informacij

Vsi ljudje z invalidnostmi
nimajo dostopa do informacij, na primer v medijih.

Mediji so časopis, radio, televizija in podobo.

Za lažji dostop do informacij moramo narediti več.

Na primer vse pomembne informacije
bi morale biti dostopne v lahkem branju.

24. Pravica do zakonske zveze in starševstva

Nekateri ljudje z invalidnostmi, ki imajo težave z razumevanjem ali duševnim zdravjem, nimajo pravice, da bi se poročili ali postali starši. Tudi če postanejo starši, ne dobijo dovolj podpore in pomoči, da bi lahko dobro skrbeli za svoje otroke.

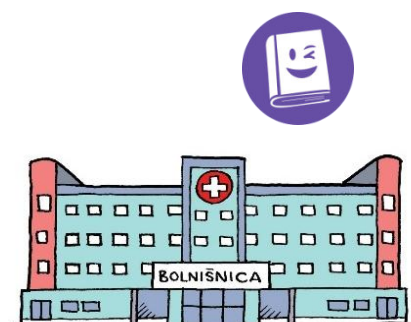
25. Dostop do izobraževanja

Vse šole in univerze niso dostopne ljudem z invalidnostmi. To pomeni, da ljudje z invalidnostmi ne morejo povsod enakovredno študirati in se učiti. Ni znano, kdaj bodo vse šole in univerze dostopne vsem.

26. Dostop do zdravstvenih storitev

Ljudje z invalidnostmi nimajo vedno ustreznega dostopa do zdravstvenih storitev. Informacije v zdravstvenih ustanovah bi morale biti dostopne tudi:

- v znakovnem jeziku gluhih,
- brajici in
- lahkem branju.

27. Zaposlovanje ljudi z invalidnostmi

Delodajalci, ki zaposlijo osebo s statusom invalida, dobijo od države denar.

Denar je za del plače osebe s statusom invalida.

Če zaposlijo osebo z invalidnostmi, brez statusa invalida, denarja ne dobijo.

Pri zaposlovanju v javnih službah se premalo trudijo zaposlovati ljudi z invalidnostmi.

28. Dostop do stanovanj

Ljudje z invalidnostmi težko dobijo njim prilagojeno stanovanje.

Ni dovolj prilagojenih stanovanj.

Ni dovolj storitev podpore,

da bi lahko ljudje z invalidnostmi sami živeli.

29. Volilna pravica

Pomemben napredek je,

da so februarja 2024

vsem ljudem z invalidnostmi

vrnili pravico do glasovanja na volitvah.

Država vsem ljudem še ne omogoča

enakih pogojev za sodelovanje na volitvah.

Nekateri ljudje z invalidnostmi bi potrebovali:

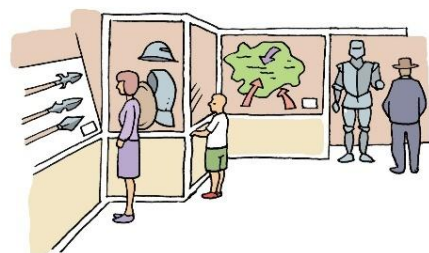
- bolj dostopne informacije, na primer v lahkem branju ali
- podporo, če kandidirajo ali glasujejo.

30. Dostop do kulturnih vsebin

Ljudje s slepoto in slabovidnostjo ter ljudje z drugimi bralnimi težavami težko dostopajo do kulturnih vsebin. Prilagojenih vsebin je premalo.

31. Zbiranje podatkov o ljudeh z invalidnostmi

Ne vemo dovolj o tem, kako živijo ljudje z invalidnostmi. Nimamo dobrih načinov za zbiranje teh podatkov. Na primer nimamo vseh podatkov o številu ljudi z invalidnostmi in njihovih potrebah. Zbrani podatki bi pomagali razumeti, kakšne ukrepe ali spremembe potrebujemo. Na primer kaj narediti, kako rešiti določen problem ali kako bolje pomagati ljudem z invalidnostmi.

32. Mednarodno sodelovanje

Vse organizacije ljudi z invalidnostmi niso vključene v mednarodno sodelovanje. Mednarodno sodelovanje pomeni, da ljudje iz različnih držav skupaj delajo ali si pomagajo.

33. Preverjanje uresničevanja Konvencije

Vsaka država mora imeti skupino ali organizacijo, ki preverja,

ali država pravilno uresničuje pravila in zakone.

Taka skupina mora biti neodvisna od države.

Preverjati mora,

ali so pravice ljudi z invalidnostmi spoštovane in

ali država izpolnjuje svoje obveznosti.

Država Slovenija nima neodvisne skupine ali organizacije, ki bi to spremljala.

Neodvisna skupina ali organizacija pomeni,

da organizacija deluje samostojno in

brez vpliva drugih, kot so vlada,

podjetja ali druge organizacije.

Zaključek

Priporočila Odbora in Zagovornika so pomembna za vsakdanje življenje ljudi z invalidnostmi.

Zasnovana in zapisana so, da bi se uresničevanje pravic ljudi z invalidnostmi izboljšalo.

Naloga Slovenije je, da v prihodnje v celoti spoštuje Konvencijo.

Priporočila Zagovornika pomagajo, da čim več ljudi ve:

- kaj je narobe in
- kaj vse je še treba narediti za enake pravice in enake možnosti vseh ljudi z invalidnostmi.

Priporočila so mišljena tudi kot spodbuda.

Zagovornik je v svojem poročilu povedal, da smo v Sloveniji dosegli nekaj napredka glede spoštovanja pravic ljudi z invalidnostmi.

Zagovornik je v poročilu opozoril:

Napredek pri uresničevanju pravic ljudi z invalidnostmi v Sloveniji je počasen. Bolj uspešen bo le s skupnim delom in sodelovanjem:

- ljudi z invalidnostmi,
- države in
- ustanov, kot je Zagovornik.

Težke besede

Analiza nam pomaga razumeti stanje in predlagati rešitve.

Analiza pomeni podrobno pregledovanje in razmišljanje o nečem.

Analizo naredimo, da bi razumeli:

- kako nekaj deluje,
- kaj je dobro in
- kaj je treba izboljšati.

Primer

Če naredimo analizo pravic ljudi z invalidnostjo v Sloveniji, pogledamo:

- katere pravice že imajo,
- katere pravice so kršene,
- kaj je treba spremeniti,

da bi bile pravice bolje zaščitene.

Demenca je bolezen, ki vpliva na možgane.

Ljudje z demenco si težko zapomnijo in razmišljajo.

Pogosto pozabijo imena, datume ali stvari, ki so jih prej znali.

Bolezen navadno napreduje in postaja hujša.

Ljudje z demenco potrebujejo vedno več pomoči.

Pogosto prizadene starejše ljudi.

Disleksija je učna težava.

Vpliva na branje in pisanje.

Ljudje z disleksijo težje prepoznajo črke in besede.

Njihovi možgani delajo drugače.

Disleksija je pogosta.

Če imajo ljudje pomoč in delajo vaje,

lahko izboljšajo branje in pisanje.

Duševne motnje so vrsta težav z duševnim zdravjem.

Duševne motnje vplivajo na to,

kako človek misli, čuti in ravna.

Eni ljudje z duševnimi motnjami

se lahko počutijo žalostne, prestrašene ali zmedene.

Pomembno je,

da jim pomagamo s pogovorom ali zdravili.

Pogovor ali zdravila lahko pomagajo,

da se počutijo bolje.

Vsak človek ima lahko kdaj težave in se slabo počuti.

Naše duševno počutje se lahko poslabša

zaradi različnih stvari.

Morda težave trajajo že nekaj časa.

Morda jih sami ali s pomočjo bližnjih ljudi ne znamo rešiti.

Pomembno je, da dobimo podporo ali pomoč.

Če ne dobimo podpore ali pomoči,

iz duševnih težav lahko nastane duševna motnja.

Oviedska konvencija je mednarodni dogovor.

V dogovoru piše,

kako varujemo pravice ljudi

pri zdravljenju in raziskavah v medicini.

Cilj Oviedske konvencije je,

da zaščiti pravice in dostojanstvo vsakega človeka.

To je pomembno pri zdravljenju,

raziskavah in uporabi novih medicinskih tehnologij.

Oviedska konvencija določa pravila, ki varujejo ljudi.

Na primer, ko človek privoli v zdravljenje in

ko se varujejo njegovi zdravstveni podatki.

Priporočila so predlogi ali nasveti,

kaj naj nekdo naredi,

da bi nekaj izboljšal ali popravil.

Priporočila so:

- spremembe,
- ukrepi ali
- rešitve za določen problem.

Na primer Odbor je Sloveniji napisal priporočila.

To pomeni, da je Odbor predlagal,

kaj bi morala država Slovenija narediti,

da bi bolje zaščitila pravice invalidov.

Razumne prilagoditve pomagajo,

da smo vsi ljudje vključeni in imamo enake možnosti.

Razumne prilagoditve ljudem z invalidnostmi omogočijo,

da lahko enakovredno sodelujejo

ali dostopajo do nečesa.

Prilagoditve morajo biti takšne,

da ne povzročijo pretiranih težav ali stroškov.

Primeri razumnih prilagoditev:

- klančina za ljudi na invalidskem vozičku,
- tolmač za znakovni jezik za gluhe ljudi,
- prilagoditev delovnega časa za človeka, ki zaradi zdravja potrebuje več počitka.

Redno letno poročilo

Redno letno poročilo Zagovornika je knjiga.

V tej knjigi Zagovornik opiše delo,

ki ga je opravil v enem letu.

Opiše tudi delo nekaterih drugih organov,

na primer inšpektoratov in ministrstev.

Spoštovanje Konvencije pomeni,

da država upošteva pravila,

ki so zapisana v Konvenciji.

Pravila določajo, kaj je treba narediti,

kaj je dovoljeno in kaj ni dovoljeno.

Ta pravila pomagajo,
da imajo ljudje z invalidnostmi
enake možnosti kot drugi.

Ukrep je dejanje ali korak, ki ga naredimo,
da bi dosegli določen cilj ali rešili problem.
Lahko je načrt, sprememba ali aktivnost,
ki pomaga izboljšati stanje.

Uporabili smo ilustracije:

- projekta Lahko je brati

<http://www.lahkojebrati.si/slike>

- projekta myPart, avtor ilustracij je Peter Gaber

<https://mypart-project.eu/?lang=sl>

- s spletne strani Pixabay

<https://pixabay.com/>

- © Slovenski znak za lahko branje: Zavod Risa

- © Slovenski znak za 4. stopnjo lahkega branja: Zavod Risa

Za uresničevanje pravic vseh ljudi z invalidnostmi v Sloveniji

Posebno poročilo Zagovornika načela enakosti

Povzetek v lahkem branju

Izdajatelj

Zagovornik načela enakosti

Zanj

Miha Lobnik, zagovornik načela enakosti

V lahko branje priredil in oblikoval

Zavod Risa

Besedila so testirali

Bralci – svetovalci Zavoda Risa

Pri pripravi besedila so sodelovali tudi

Miha Lobnik, Jaka Vatovec, mag. Jelena Aleksić,

Nevenka Prešlenkova, Črt Kaker

Ljubljana, januar 2025

Spletna izdaja

Prva spletna izdaja

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 225486083

ISBN 978-961-96817-4-9 (PDF)

Vse informacije Zagovornika načela enakosti v lahkem branju

so objavljene na spletni strani www.zagovornik.si

Publikacija je izšla v elektronski obliki.

Uporaba vsebine publikacije je dovoljena z navedbo vira.

Uporabljen slovnični spol v publikaciji se nanaša na kateri koli spol.

Publikacija je brezplačna in dostopna vsem.